

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY
TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**TA'LIM TIZIMIDA PSIXOLOGIK
XIZMATNING ZAMONAVIY
TENDENSIYALARI: NAZARIYA VA
AMALIYOT**

Respublika II - Ilmiy - amaliy konferensiya

MAQOLALAR TO'PLAMI

12-13 may 2023 yil TerDPI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TERMIZ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**TA'LIM TIZIMIDA PSIXOLOGIK XIZMATNING
ZAMONAVIY TENDENSIYALARI: NAZARIYA VA
AMALIYOT**

*mavzusidagi Respublika II- ilmiy-amaliy konfensiya maqolalari
to'plami
(2023 yil 12-13 may)*

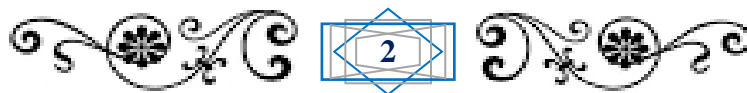
*Сборник материалы республиканской II научно-практической
конференции на тему*

**СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ
ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ В СИСТЕМЕ
ОБРАЗОВАНИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА**
(12-13 мая, 2023 г)

*Materials of the republican II scientific and practical conference
on the topic –*

**MODERN TRENDS IN PSYCHOLOGICAL
SERVICE IN THE EDUCATION SYSTEM:
THEORY AND PRACTICE**
(may 12-13, 2023)

Termiz - 2023

Ushbu ilmiy-amaliy konferensiya to'plamida respublikamiz olimlari, soha mutaxassislari, amaliyotchi psixologlar, ilmiy tadqiqotchilar, magistrlar va talabalarning uzluksiz ta'lim tizimida psixologik xizmatni takomillashtirish, psixologik xizmat yo'nalishlari bo'yicha amaliy tajribalar, olib borilgan tadqiqotlar natijalari, psixologik xizmatni takomillashtirish bo'yicha takliflar hamda tavsiyalar aks etgan tezislari va maqolalari o'rin olgan.

Mas'ul muharrir:

Norbosheva M. A. - *Termiz davlat pedagogika instituti Psixologiya kafedrasini mudiri, psixologiya fanlari nomzodi, dotsent.*

Tahrir hay'ati:

Qodirov Q. B. – *Pedagogika va san'at fakulteti dekani, pedagogika fanlari doktori, professor v.b.*

Jo'rayeva S. N. – *Psixologiya fanlari doktori, dotsent.*

Eshmurodov O. E. – *Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)*

To'raxonov A. E. – *Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)*

Hojiboyev I. I. – *Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)*

Norbosheva M. O. – *Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)*

Samiyev A. S. – *Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)*

Turamuratov U. U. – *Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)*

Axmedov B. T. – *Psixologiya kafedrasini katta o'qituvchisi*

Mardonov E. H. – *Psixologiya kafedrasini katta o'qituvchisi*

Ibodov M. X. – *Psixologiya kafedrasini o'qituvchisi*

Xolturayev A. P. – *Psixologiya kafedrasini o'qituvchisi*

Xo'shboqov K. A. – *Psixologiya kafedrasini o'qituvchisi*

To'raxonova M. A. – *Psixologiya kafedrasini o'qituvchisi*

Imonova M. B. – *Psixologiya kafedrasini o'qituvchisi*

Amirova N. U. – *Psixologiya kafedrasini o'qituvchisi*

Taqrizchilar:

Umarov B. M. – *O'zbekiston Respublikasi ORIENTAL universiteti psixologiya fanlari doktori, professor*

Qodirov U. D. – *Surxondaryo viloyati pedagog xodimlarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazi direktori, psixologiya fanlari doktori, professor*

Termiz davlat pedagogika instituti ilmiy Kengashining 2023 yil 29 apreldagi 8-yig'ilishi qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

To'plamdan o'rin olgan maqolalarning saviyasi, sifati va ilmiy dalillarning haqqoniyligi hamda mazmuni uchun mualliflar mas'uldir.

3. Машарипов Й, Расулов З, хамроқулова И. Умумий ва спорт психологийаси. Услубий кўлланма. Самарқад 2016 йил
4. Иванов И, Зуфарова М. Умумий психология. Ўз.ФМЖ., 2018 йил
5. Ешназаров.Ж. Жисмоний маданият тарихи ва бошқариш Т:2018 йил

O'ZBEKISTON TA'LIM TASHKILOTLARIDA CHET ELLIK TALABALARNING MADANIYATLARARO ALOQA VA KO'P MADANIYATLI MUHITGA MOSLASHISHNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

*Nazarova Manzura Mustafu qizi 1-bosqich tayanch doktoranti
Buxoro davlat universiteti psixologiya va sotsiologiya kafedراسи.*

Globalashuv jarayoni jadal sur'atlar bilan kechayotgan bugungi dunyoda "ijtimoiy-psixologik moslashuv" tushunchasi tobora dolzarb ahamiyat kasb etib bormoqda. Mazkur tushuncha shaxs faoliyati va xatti-harakatlaridagi tub o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lib, uning ijtimoiy muhit shart-sharoitlariga faol moslashish jarayonini o'z ichiga oladi. [Психологические особенности адаптации иностранных студентов в российских вузах. Е.Н. Резников Кафедра социальной и дифференциальной психологии Российский университет дружбы народов ул. Миклухо-Маклая, 6, Москва, Россия]. Psixologiya sohasida ijtimoiy moslashuvning faol va passiv turlari ajratiladi. Faol tur shaxsning ijtimoiy muhitga muntazam ta'sirining ustunligi bilan tavsiflansa, passiv tur muloqot jarayonida ijtimoiy guruhlarning maqsadlari va qadriyatlarini passiv, konformal qabul qilish bilan belgilanadi. Bugungi kunda O'zbekistonning bir qator oliy ta'lim muassasalarida xorijlik talabalarining tahsil olayotganligi va ularning mahalliy muhitga moslashuvining tez hamda muvaffaqiyatli kechishi uchun ko'maklashish "ijtimoiy-psixologik moslashuv" tushunchasiga alohida e'tibor bilan yondashuvni talab etmoqda.

Ta'lim jarayonida moslashuvchanlikni aniqlash muammosi juda muhimdir. Chet ellik talabalarining O'zbekiston ta'lim tizimiga ijtimoiy-psixologik moslashuvining muvaffaqiyatli kechishi ularning mamlakatimizdagi ijtimoiy rollar va aloqalarni qanchalik idrok etishi hamda o'zlashtirishiga, maqsadlar, ehtiyojlar, shuningdek, motivlarga bog'liqdir. Talaba shaxsining muvaffaqiyatli moslashuvchanligi asosiy faoliyat sohasida (o'qish) va boshqa sohalarda ijobiy natijalarga olib keladi, uning xatti-harakatlarida barqarorlik va ishonchni shakllantiradi. Shu bilan birga, ba'zi hollarda, bu o'z-o'zini hurmat qilishning oshishiga va yuqori natijalarga erishishda motivlar intensivligining jadallashuviga olib kelishi mumkin. Xuddi shunday, noto'g'ri moslashuvchanlik, bir tomondan, chet ellik talabaning akademik va boshqa faoliyat sohaslarida ijobiy natijalarga erishish uchun o'z ustida yanada qat'iy va maqsadga muvofiq ishlashiga olib kelishi mumkin. Boshqa tomondan maqsadga erishish uchun tez-tez muvaffaqiyatsiz urinishlar bilan

moslasha olmaslik moslashuvchanlikka aylanishi mumkin. Kelajakda chet ellik talabalar o'zlarining qobiliyatlarida noaniqlik, tushkunlik, befarqlik va hatto nevroitik holatlarni paydo qilishlari mumkin [Андреев Д.А.О понятии «адаптация». Исследование адаптации студентов к условиям учебы в институте // Человек и общество. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1973]. Bunday talabalar vaqt o'tgani sayin psixologik yordamga muhtojlik seza boshlaydi. N.M.Lebedeva o'z izlanishlari davomida xorijlik talabalarning akkulturasiyasiga alohida e'tibor qaratgan. Ularning moslashuviga ta'sir qiluvchi eng muhim omillardan biri sifatida oliy ta'lim dargohlaridagi o'quv jarayonidagi qiyinchiliklar keltiriladi. Buni kengroq tushuntiradigan bo'lsak, odatda, O'zbekiston universitetlariga o'qishga kelgan chet ellik talabalarning aksariyati o'z mamlakatlarida milliy maktablarni tugatgan bo'lib, universitetda o'qish tajribasiga ega emaslar. Tabiiyki, universitet ta'limi maktab tahsilidan sezilarli darajada farq qiladi. Universitetlarda talabalar orasida erkinlik, mustaqillik tushunchalarining yuqoriligi, ota-onalar tomonidan nazoratning deyarli mavjud bo'lmasligi, xorijlik talabalarning chet elda o'qish tajribasiga ega emasligi kabi holatlar ular uchun qo'shimcha qiyinchiliklarni yaratadi.

Yuqorida aytib o'tilgan omillardan tashqari xorijlik talabalar uchun yana bir asosiy muammo tildir. Ta'lim jarayonida o'quv kontentlarini muvaffaqiyatli o'zlashtirish, mahalliy talabalar bilan faol munosabatda bo'lish uchun ham talaba ayni paytda o'zi yashab turgan mamlakatning tilini yaxshi bilishi talab etiladi. Chet ellik talabalar yangi faoliyat turiga (universitetda o'qish) ijtimoiy-psixologik moslashish bilan birga ijtimoiy-iqtisodiy moslashuv bilan bog'liq qo'shimcha yukni ham boshdan kechirishadi. Bularning barchasi, tabiiyki, xalqaro talabalardan katta psixologik, jismoniy va aqliy resurslarni, o'quv muammolarini tez va samarali hal qilish uchun ularni tezda safarbar qilishni talab qiladi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, xorijlik talabalarning universitetda tehsil jarayoniga psixologik tayyorgarligi, bir tomondan, ularning kasbiy tayyorgarlik darajasini oshirish uchun zarur shartlardan biri hisoblansa, boshqa tomondan, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarining jahon ta'lim bozorida reytingining oshishi uchun xizmat qilishi mumkin.

O'QITUVCHILIK KASBINING PSIXOLOGIK JIHLARI

Normamatova Husnora Shomamat qizi

Termiz davlat pedagogika instituti

O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Karimova Muxayyo Nazar qizi TerDPI Psixologiya kafedrasi o'qituvchisi

Birinchi prezidentimiz I.A.Karimovning "Dunyo imoratlar ichida eng ulug'i maktab bo'lsa, kasblar ichida eng sharaflisi o'qituvchilik va murabbiylikdir" degan fikrlari bejizga emas.

295	<i>Eshmuratov M. E.</i>	<i>(TerDU) Oliy ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilar kasbiy tayyorgarligining psixologik muammolari.</i>	931
296	<i>Эшмуратов Х. Э.</i>	<i>(Ёшлар ишлари агентлиги Олтинсой туман бўлими) Талабалар ёшларда интернет тобелиги намоён бўлишининг психологик жиҳатлар.</i>	934
297	<i>Эламанов К. Ф.</i>	<i>(ТИСУ) Касбий рефлексия асосида бўлажак ўқитувчиларнинг педагогик маҳоратини ошириши.</i>	937
298	<i>Эламанов Т.Н.</i>	<i>(ТИСУ) Бўлажак ўқитувчиларнинг касбий педагогик таёргарлигини ривожлантириши.</i>	939
299	<i>Eshmurodov O. E</i>	<i>(TerDPI) Talabalar oila haqidagi tasavvurlarining oila mustahkamligiga ta'siri.</i>	942
300	<i>Ismoilova G</i>	<i>(TerDPI) Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchlarining ta'lum-tarbiya jarayonigadgi psixologik ahamiyati.</i>	945
301	<i>Исмоилова Д</i>	<i>(ТерДПИ) Бўлажак ўқитувчилар касбий шаклланишининг психологик жиҳатлари.</i>	947
302	<i>Jurayev X. O</i>	<i>(NamDU) Oliy o`qiv yurtlarida talabalarga pedagogik va psixologik xizmat samaradorligini oshirish.</i>	957
303	<i>Жўраева С. Н</i>	<i>(TDPU) Бугунги кун педагоги габитар имижси.</i>	954
304	<i>Jo'rayev O'. T</i>	<i>(TerDU) Talabalarda irodaviy faollikni namoyon bo'lishining o'ziga xosligi.</i>	956
305	<i>Khamidov J.A Muradova A</i>	<i>(JizPI) Technology of development of professional and technical component of future engineers by means of virtual education technology.</i>	959
306	<i>Kozimov S. M</i>	<i>(AnDU) Oliygoch talabalarida vaqtni to'g'ri taqsimlash muammosi va unga psixofiziologik yondashuv.</i>	962
307	<i>Kozimov S. M</i>	<i>(AnDU) Insonlarning hayoti davomida yuzaga keladigan muammolar va unga psixologik munosabat.</i>	965
308	<i>Каримова Д Абдурахманова А.Т</i>	<i>(ТерГПИ) Хороший и плохой стресс: критическая разница между вызовом и угрозой.</i>	968
309	<i>Karimova M. N</i>	<i>(TerDPI) Talaba qizlarni oilaviy hayot haqidagi tasavvurlari psixologik muammo sifatida.</i>	973
310	<i>Mardonov E. X</i>	<i>(TerDPI) Oliy ta'lim talabalarida tafakkur shakllanishining psixologik sabablari.</i>	978
311	<i>Мунарова Р. У Хужакулова М.М Шуринова З. Г</i>	<i>(ДжГПУ) Представления о переговорном процессе студентов с разным уровнем доверия к людям.</i>	980
312	<i>Mingboyev Sh. O</i>	<i>(NamDU) Oliy ta'lim tizimidapsixolog faoliyatini takomillashtirish istiqbollari.</i>	983
313	<i>Маширипов Ю Низомов Б. Р</i>	<i>(Узбекистан-Финляндский педагогический институт) Содержание работы психологической службы вузов.</i>	985
314	<i>Nazarova M. M</i>	<i>(BuxDU) O'zbekiston ta'lim tashkilotlarida chet ellik talabalarining madaniyatlararo aloqa va ko'p madaniyatli muhitga moslashishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.</i>	989
315	<i>Normamatova H.Sh Karimova M. N</i>	<i>(TerDPI) O'qituvchilik kasbining psixologik jihatlari.</i>	990
316	<i>Normurodova D. A</i>	<i>(Surxondaryo viloyati Oila va Xotin-qizlar boshqarmasi) Talaba yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik ahamiyati.</i>	994